

İSLAMCILIK EZBERİNİ DERGİLER BOZDU

Son 100 yılda yayımlanan İslami dergiler üzerinden İslamcılık okumaları yapan Vahdettin Işık, İslamcılık düşüncesinin en sağlam temellerinin İslamcı dergilerde attığını dile getiriyor. Mevdudi, Seyyid Kutup gibi Radikal İslamcı yazarların ilk tercümelerinin nur talebesi Salih Özcan tarafından yapıldığına dikkat çeken Işık, Radikal İslamcılık ve nurculuğun bir dönem aynı dergide okurla buluştuğunu söyleyerek ezber bozuyor.

Ayşe Olgun 03:00 Mart 27, 2016 Yeni Şafak

<http://www.yenisafak.com/hayat/islamcilik-ezberini-dergiler-bozdu-2440023>

İslamcılık düşüncesi Osmanlı devletinin son yıllarından günümüze en çok tartışılan konuların başında geliyor. Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Medeniyetler İttifakı Enstitüsü Genel Sekreteri Vahdettin Işık son 15 yıldır İslami dergiler üzerine çalışıyor ve 100 yıldır çıkan İslami dergiler üzerinde İslamcılık tartışmasına farklı bir kapı aralıyor. Çalışma Mehmet Akif ve arkadaşlarının çıkardığı Sırat-ı Müstakim dergisinden günümüze kadar kurumların, kişilerin, dernek ve akademik çevrelerin çıkardığı İslami dergileri kapsıyor. Işık, tek başladığı bu önemli çalışmayı İlmî Etüdler Derneği (İLEM)'in verdiği destekle bir grup genç akademisyenle birlikte sürdürüyor. Toplamda beş yıl sürecek olan projenin ilk ayağı olan 1960-1980 yılları arasında çıkan dergilerle ilgili çalışma geçtiğimiz günlerde tamamlandı. Vahdettin Işık, Lütfi Sunar, Ahmet Köroğlu, Yusuf Enes Sezgin önderliğinde öğrencilerin de destek verdiği projenin bu ilk ayağında 50 dergi taranarak dijital ortama aktarıldı ayrıca kitap olarak basıldı. Proje tamamlandığında İLEM Kütüphanesi'nde oluşturulan özel bilgisayar ortamından 100 yıllık İslami dergilere erişilebilecek.

Çalışma tamamlandığında bugüne kadar İslamcılık tartışmalarındaki pek çok ezberi de bozacak. 100 yıldır yayımlanan bu dergiler Osmanlı'nın son döneminden bugünün Türkiye'sine kadar İslamcı düşüncenin oluşumunda ve gelişiminde ne kadar etkili olduğunu gözler önüne

seriyor. Osmanlı'nın son döneminde İslam ülkelerindeki yazar ve fikir adamlarını buluşturan Sırat-ı Mustakim Dergisi farklı dillere çevrilerek Türk dünyasında ve Arap coğrafyasında yeniden basılmış. Vahdettin Işık, Türkiye'de çıkan İslamcı dergilerle ilgili çalışmayı tamamladıktan sonra İslam coğrafyasında yayınlanan ve tercüme edilen bu dergiler üzerine de bir çalışma yürüteceklerini dile getiriyor.

Vahdettin Işık ile yapılan çalışmanın ayrıntılarını ve bu dergiler üzerinden İslamcılığın nasıl şekillendiğini konuştuk.

Türkiye'deki İslamcılık düşüncesi bugüne kadar hep farklı yönleriyle ele alındı. Siz ilk kez Türkiye'de son 100 yılda yayınlanmış İslami dergilerin içeriklerini masaya yatırıyor sunuz. Bu çalışmanın çıkış noktası nedir?

İslamcılık düşüncesi hakkında yapılan çalışmalar hem akademik camiada hem de sivil entelektüel çevrelerde gittikçe ilgi görüyor. Bunun böyle olması da doğal. Zira bu ülkenin kendini var ediş serüveni, İslam tecrübesi hesaba katılmadan anlaşılabilir. Bu yüzden bu ülkede yapılan hemen her temel tartışma dönüp dolaşıp, "İslam ile ilişkimizin mahiyeti ve sınırı ne olmalıdır?" sorusu etrafında şekilleniyor. Dergiler bu tartışmaları ve verilen cevapları görmek için önemli bir mecra.

Osmanlı'nın son döneminde Mehmet Akif ve arkadaşlarının çıkardığı Sırat-ı Müstakim dergisinin İslam dünyasındaki etkisi nedir?

İslam coğrafyasında olan biten hemen her çaba, bir şekilde Osmanlı payitahtı ile irtibat halinde diyebiliriz. Hind-alt kıtasında yaşayan Müslümanlardan Mağrib ülkelerine, Türkistan ve Uzak Asya bölgesinden Balkanlara Müslümanlar arasında sandığımızdan daha fazla irtibat var. Bu coğrafyalarda yaşayan birçok Müslüman Sırat-ı Müstakim dergisinde yazıyor veya onların yazdıklarını çevirerek burada yayınlıyorlar. Hindistan'da, Mısır'da, Hicaz'da, Kudüs'te ve Sivas'ta kongreler toplanıyor mesela.

İSLAM COĞRAFYASININ MERKEZİ AYNI

Bu çalışma İslamcılık düşüncesinin kökleri dışarıda tartışmasına nasıl bir cevap veriyor?

Günümüzde sürdürülen İslamcılık'ın köklerine dair tartışmalar tarihi kurguluyor. Mesela, İslamcılık düşüncesinin kökü dışarıda mıdır yoksa İslamcılık yerli bir düşünce midir? tartışması, tarihi gerçeklikle yüzleşmenin doğurduğu bir soru değil kanaatimce. Çünkü "iç" ve "dış" kavramlarına yüklenen anlam ulus-devletle şekillendirilen sınırları esas alıyor. Oysa Mısır, Bilad-ı Şam hatta Şii Irak coğrafyası, İslamcılığın bir fikir ve siyaset olarak gündemleştiği günlerde "dışarı" değildi. Dolayısıyla, Mısırlı Muhammed Abduh da, Tunuslu Hayreddin Paşa da(ki, Osmanlı Sadrazamıdır), Manastırlı İsmail Hakkı da, Mısırlı Şeyh Abdulaziz Çaviş de(ki, Mehmed Akif ile birlikte çeşitli kurullarda birlikte çalışmışlardır), Suriyeli Reşid Rıza da(ki, Selefi düşüncenin en yetkin temsilcisi sayılabilir), Lübnanlı Emir Şekip Arslan da(ki, Enver Paşa'nın yakın arkadaşlarından) ,hepsi aynı "merkez" in insanlarıydılar ve aynı soru-

na bazen birlikte bazen farklı zeminler oluşturarak cevap arıyorlardı. Bunların hepsi Osmanlı devletinin insanıydı. Dahası, İngiltere'nin İşgali altındaki Hindistan'da Ebu'l-Kelam Azad da yerel şartlardaki mücadelesini, Osmanlı hilafeti ile irtibatlandırarak sürdüren Hind Hilafet Hareketi'nin liderlerindendir.

Başka ezberler bozdu mu peki bu dergi çalışmalarında?

Tek parti döneminin baskıları ve her türlü İslami faaliyeti illegal kabul etmesi ile İslami faaliyetler daha çok informel ilişkilerde ve zeminlerde sürdürülüyordu. Başta Nakşiler olmak üzere tarikatlar ki, Said-i Nursi de bir Nakşi'dir, Nurculuk ve Süleymancılık diye bilinen yeni cemaat zeminleri, gayr-i resmi olarak faaliyetlerini zor şartlarda sürdüren medreseler, Diyanet muhitlerinde görev alan insanların resmi sınırları esneten çabaları ve özel ilişki halkaları bu zeminleri oluşturuyordu. Bu zeminler arasında bugünkü gibi bir kopukluk yok. Bugün İslamcı muhitlerle Nurcular arasında gözlemlenen kopukluğun aksine, Nurculuk İslamcı geleneği taşıyan ana havzalardan birisidir mesela. Hilal dergisi bunu çok çarpıcı bir şekilde temsil ediyor.

İslami dergilerle ilgili çalışmalarınızı üç dönem üzerinden ele alıyorsunuz. Bu üç dönemi birbirinden ayıran ana hatlar neler?

Aslında biz çalışmayı dört dönem olarak planlamıştık. Bu dönemleri de Türkiye'nin tarihi sürecinde önemli değişimleri dikkate alarak yapmıştık. Sırat-ı Müstakim dergisinin de çıkış tarihi olan 1908 yılını bir başlangıç olarak kabul ettik; Hilafetin ilgası, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılması ve Şer'iyye ve Evkaf Vekaleti'nin ilgası ile de bu dönemin kapandığını(1924) varsaydık. İkinci dönem ise 1924 ile çok partili hayata geçiş tarihi olan 1947 yıllarını içeriyordu. Üçüncü dönem de çok partili hayat ve darbeler dönemi olan yılları kapsıyordu. Son olarak da, 1980 askeri darbesi ile sonrasını ele alıyor. Başlangıçta işe bu tasnifle başladık ama 1924 ile 1947 yılları arasında fazla dergi olmadığını gördük. Bu yüzden projede bir tadilat yaptık ve projeyi üç dönemde tamamlamaya karar verdik.

Cumhuriyetin ilanından sonra İslamcılık 40'lı yılların sonuna kadar kesintiye mi uğruyor?

Evet, tek partili yıllarda Müslümanlar, Kemalist devrimlerin tasfiye ettiği İslami geleneğe ait pek çok imkanı kaybetmiş ve büyük mahrumiyetler yaşamışlardı. Bu durum, tarihi ve sosyolojik zemin kaybına uğramış Müslümanların düşünce mecralarında ciddi bir dil kaybına, içe kapanmaya ve fakirleşmeye yol açmıştı. 60'larla başlayan süreçte bu kısılcacın aşılımaya başladığını görüyoruz. Bunu dergi sayısındaki artış izliyor. Zira çok partili hayata geçmeyi icbar eden sebepler, düşünce alanında da bir çeşitlenmeye kapı aralıyor.

60'lı yıllarda dergiler çeşitlenince İslami dergilerin içerikleri de birbirinden ayrılmaya başlıyor diyebilir miyiz?

Evet, bu çeşitlenmenin neticesinde hem söylem olarak bir çeşitlenme ve zenginleşme yaşanıyor hem de kurumsal birikimler oluşmaya başlıyor. Bir yandan edebiyat dergilerinin ana mecrasını oluşturduğu yerel bir dil pekişiyor, diğer yandan da İmam Hatip liseleri, Yüksek İslam

Enstitüsü çevreleri ve cemaat dergileri kendini ifade edebilecek imkânlarla ulaşıyorlar. Keza daha bağımsız entelektüel mahfillerin oluşması da bu döneme rastlar.

60'lı yıllardan önce ve sonra bu dergilerde tartışılan konular neler biraz açabilir misiniz?

1960 İhtilalinden önceki dönemlerde “din”in devlet ve toplum nezdindeki yeri ile sonraki süreçteki konumu arasında bir “kırılma/daralma” olduğunu görüyoruz. Nitekim II. Meşrutiyet'ten itibaren incelediğimiz dergilerin dilinde “din”, mütedeyyin olsun olmasın toplumun her kesimini ve devleti muhatap kabul ederken, ulus-devlet sürecinde görece bir alan daralması yaşıyor. Süreç içerisinde İslam herkesin ve devlet başta olmak üzere her kurumun meselesi değil de toplumun bazı kesimlerinin meselesi haline geldiğini görüyoruz. Sanki din kendisine İslamcılar denilen bir kesimin meselesi olunca, dil de onu kullanan özneye ve bu öznenin muhatap aldığı odağa göre yeniden şekillendiriliyor. Yine, ilk dönem İslamcılar için milliyetçilik hem ideolojik paradigma olarak hem de dönemin pratikleri bakımından karşı çıkılan bir şey iken, Soğuk Savaş dönemi İslâmıcı dergilerinde ise milliyetçilik ile ciddi bir yakınlaşma görülüyor.

Bu yakınlaşma hangi dergilere nasıl yansımış peki?

Bu dönem Türkiye'sinde bir düşüncenin varoluşu ya da kendisini temsil etmesi devletin tercihi olan milliyetçilik ile belli ölçülerde uyumuna bağlı. Sol söylem için de bu durum söz konusu. Mesela Nurettin Topçu ve Necip Fazıl'ın Türk milliyetçiliğini İslam'la buluşturan çabaları hem bu uyumun bir göstergesidir hem de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde yaşanan kimlik sorununa bir cevap olarak algılanabilir. Bu söylem aynı zamanda Soğuk Savaş konseptinin belirleyici olduğu şartlarda antiemperyalist bir söylemle bütünleşen bir milliyetçilikti. Türkiye'nin bir NATO üyesi olduğunu düşündüğümüzde bu karşıtlığın çoğu kez komünizme teksif edildiği söylenebilir de Türkiye dışındaki İslami hareketlerin birikimini tercüme eden İslam, Hilal ve Düşünce gibi bir çok derginin dilinde kapitalizme de açık bir muhalefet dillendirilmektedir. Aslında bu farklılaşma 70'li yıllardan sonra daha belirgin hale gelecek ve İslamcı söylemde bir çatallanma belirginleşecektir.

SEZAI KARAKOÇ SAİD-İ NURSİ İÇİN YAZIYOR

İmzalara, yazılara baktığımızda Hilal dergisinin de Nurculuk ve Radikal İslamcılığın buluştuğunu söyleyebilir miyiz?

Hilal dergisi örneğinden konuşursak, dergiyi çıkaran Salih Özcan Said Nursi'nin en yakın talebelerinden birisidir. Bugün anlamakta zorlanacağımız bir tablo var Hilal'de. Dergiyi çıkaran kişi Nurcu, yazarlar bugün radikal İslamcı diye ifadelendiren insanların öncüleri. Seyyid Kutub, Mevdudi ve Nedvi'den çeviriler var. Said Nursi ile Nedvi, İhvan-ı Müslimin, Kudüs müftüsü Muhammed Emin el-Hüseyni ve Suud Kralı Faysal arasında doğrudan irtibat kurabilen adam Salih Özcan. Bu birikim Hilal dergisine doğrudan yansıyor. Seyyid Kutub'un şehadeti de Said Nursi'nin vefatı da aynı önemde iki olay olarak Hilal'in kapak konusu olabi-

liyor. Mesela, Sezai Karakoç Said Nursi'nin vefatı dolayısıyla Hilal'de yazı yazıyor. Bugün bir arada olmalarını düşünemediğimiz insanlar o günlerde pekâlâ bir arada aynı ekip içerisinde çalışabiliyorlar.

İslami dergilerin Türkiye dışında yaşayan Müslüman kesimle yeniden irtibatlandığı dönem hangisi peki?

Türkiye-dışında yaşayan Müslümanların birikimi ile irtibatlar 1950'li yıllardan itibaren artıyor. Mısır'ın, Bilad-ı Şam'ın ve Hind alt-kıtasında yaşayan Müslümanların birikimleri tercüme ediliyor. Bu tercümelerle birlikte, İslam'ın çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek bütünlüklü bir nizam olduğu anlayışı yeniden gündemleşiyor. Kanaatimce bu farklılaşmalar hem bir dil zenginleşmesini gösteriyor hem de Türkiye'nin dâhil olduğu NATO konsepti ile de irtibatlı olarak, anti-komünist devlet siyasetine içeriden katkı veriyor. Bu işlev, egemen dili temsil eden Avrupa felsefe ve bilim anlayışı ile hesaplaşan Osmanlı İslamcılığı'nın ufkuyla kıyaslandığında ne kadar büyük bir daralma ile karşı karşıya kaldığını da gösteriyor. Konular arasında resmi tarih eleştirileri, siyasi bir yeni dil oluşturmaya yönelik kavram çeşitlenmesi, kadın dergilerinin yayınlanması ve yeni bir kimlik tanımlaması çabalarının artışı açıkça görülebiliyor.

HAREKET VE BÜYÜK DOĞU BUGÜNÜN SÖYLEMİNE ETKİ BIRAKTI

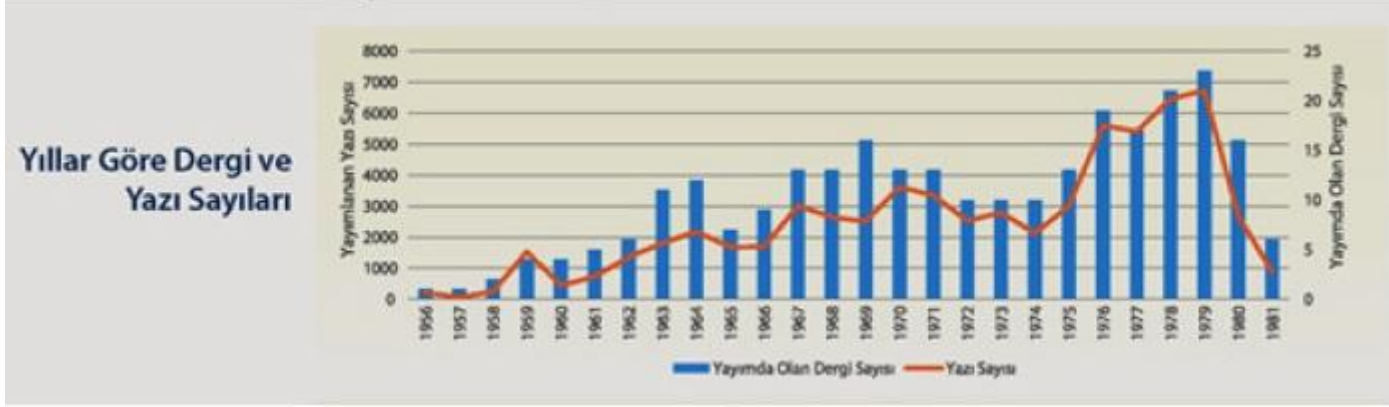
Yapılan çalışmaya baktığımızda İslami dergilerin akademik, siyasi, fikri ve edebi olmak üzere kendi aralarında da ayrıştıklarını görüyoruz. Bu alanlarda söz sahibi olan en etkili olan dergiler hangileri?

60'lı yıllardan itibaren toplumun farklı katmanlarında yaşayan insanlar ihtiyaç algıları, ilişki zeminleri, öznel birikimleri ve imkanları ile kendilerini ifade etme imkanı yakalamış oldular. Öyle ki, ulus-devlet sürecinde gittikçe pekişen coğrafya algısı da kırılıyor. Mesela, Selamet, İslam ve Hilal dergileri başta olmak üzere, Türkiye dışındaki Müslümanlarla irtibat kanallarını çoğaltıyorlar. Bu dergilerin Türkiye'nin mevcut İslami dili üzerinde derin etkileri olduğunu düşünüyorum. Diğer yandan, 1960'lardan önce çıkmaya başlamışsa da, zenginleşen ve gittikçe dilini oturtan Hareket ve Büyük Doğu dergileri de kanaatimce hâlâ Türkiye Müslümanlarının söyleminde derin etkileri olan dergilerdir. Diriliş ve Edebiyat dergileri de sessiz ama derinden bir dil oluşmasına katkıda bulunmuş. Düşünce dergisi, bugünkü kavram ve gündem başlıklarının birçoğuna mecra açıyor mesela. Bir de Risale-i Nur talebelerini çıkardığı İhlas-Zülfikar ve Uhuvvet dergilerini saymamız gerekiyor.

DARBE DERGİLERİ VURUYOR

Dönemin siyasi yapıları dergilerin çeşitlenmesinde etkili olmuş mu?

Dergilerin sayıları da dönemin siyasi ve iktisadi şartlarından doğrudan etkileniyor. Bir grafik olarak 1956-1980 yılları arasında yayınlanan dergileri ve dergi sayılarını şu şekilde verebiliriz.

Görüldüğü gibi, 1970 ve 1980 darbelerinde olduğu gibi dönemsel bazı farklılıklar olsa da, geçmişe doğru gittikçe dergi sayıları azalmaktadır.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLAR ÜZERİNDEN DERGİCİLİK

İslami dergiler kişiler üzerinden olduğu gibi kurumlar, dernekler v.s üzerinden de var olmuş. Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

Cumhuriyet rejimi, toplumun kendini temsil etmesinin kanallarını büyük ölçüde kapamıştı. Merkezi bir iktidar yeni bir toplum yaratmak istiyordu. Ne var ki, toplumun dini, tarihi ve sosyolojik kodları ile devleti yöneten seçkinlerin projeksiyonu uyuşmuyordu. Bu yüzden devleti yöneten elit her fırsatta insanların kendilerini ifade edeceği imkanları yok etti. Fakat bir süre sonra bu durumu sürdürmenin yol açtığı sorunlar büyüdü. Sadece iç dinamiklerle açıklanamayacak bir dizi gerekçeyle, devlet toplumla arasında oluşan çatlağı belli ölçülerde de olsa tamir etmeye yöneldi. Mesela İmam Hatip Liseleri'ni ve Yüksek İslam Enstitüleri'ni açtı. İlim-Yayma gibi bazı sivil kurumların oluşmasına müsaade etti. Sonraki süreçlerde MTTB vb. kuruluşlar etrafında gençlik hareketleri yeni bir zemin buldu. Cemaatlere ve tarikatlere resmi değilse de zımnen alan bırakıldı. Bu yeni zeminlerin etrafında kümelenen insanlar kendilerini ifade etmenin aracı olarak dergiler çıkardılar. Tohum ile İslam Medeniyeti dergileri İHL ve Yüksek İslam Enstitüsü mezunları ve mensuplarının, İhlas-Zülfikar ve Uhuvvet Nurcu cemaatının, Milli Gençlik dergisi MTTB'lilerin, Yeniden Milli Mücadele aynı adla maruf cemaatin, Akıncılar ve Akıncı Güç dergisi Akıncılar diye bilinen hareketin, Hakses ise doğrudan bir devlet kurumu olarak Diyanet'in çıkardığı dergilerdir. Bu durum, şartlara göre toplumun ve devlet kurumlarının kendini ifade etmesinin bir sonucu olarak görülebilir.

BATI'YI SORGULUYOR

İslamcı dergilerde çıkan yazılar üzerinden bir değerlendirme yaparsak en çok hangi konular işlenmiş. İslamcılığın dert ettiği meseleler neler? Hangi konular öne çıkıyor.

İslamcılık tekil tezahürü olan bir ideolojik söylem değil. Dolayısıyla İslamcılarının gündemleri de çeşitli değişkenlere bağlı olarak bazı değişimlere uğruyor. II. Meşrutiyet dönemiyle birlikte çıkan ilk dönem dergileri daha çok “işgal ve parçalanma” olgusu ile “kendi değerlerimizin kifayeti” etrafında yapılan tartışmalarla şekilleniyor. Bu çerçevede “kendi”ni ve hakim güç olarak Avrupa'yı anlamaya ve sorgulamaya yönelik gündemler ve kavramlar dergilerde belirleyicidir. Mesela, İslam'ın terakkiye mani olup olmadığı, kadın meselesi, taklid, içtihad, tecdid, mezhep, tarikat ve tasavvuf, hilafetin şer'i mahiyeti vb. kavramları kendini yeniden anlamlandırma çerçevesindeki müzakereler olarak anlamak mümkün. Bilim ve teknik, ittihad-ı konular ise Avrupa ve Müslümanları Avrupa ile ilişkilerini anlamlandırma etrafındaki meselelerdir.

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNDE İSLAM VE KOMÜNİZM

Peki, Cumhuriyet sonrasında hangi içerikler dikkat çekiyor?

Cumhuriyet sonrasında da gündem dönemselsel gelişmelere göre yeniden şekilleniyor. 1956-1981 yılları arasındaki dergilerde yer alan bazı kavramların kullanım grafiğine bakarak şunu söyleyebiliriz mesela; İslami dergilerin gündemi büyük ölçüde baskılanmış ihtiyaçları ikame etmek ile Soğuk Savaş döneminde devletin tercihleriyle şekillenmiş iç gerilimler ve açtığı imkân alanları etrafında şekilleniyor.

SEKSEN SONRASI İŞGALLER VE İRAN DEVRİMİ

Seksen sonrası İslamcı dergiler daha çok hangi konulara ağırlık veriyor?

Benim yaptığım şahsi araştırmaya göre, 1980 askeri darbesi sonrasında ise, darbe ortamının susturduğu toplumda insanlar Afganistan ve Filistin gibi işgal altındaki Müslümanların sorun-

larını, İnan İslam Devrimi gibi yerlerdeki kazanımları ve farklı İslam beldelerindeki entelektüel birikimleri tercüme ederek bu kavramsal birikim ve gündemler üzerinden hem kendilerini ifade etmeye hem de burada daralan soluklanma imkanlarını bu coğrafyalarla kurdukları irtibatlar üzerinden genişletmeye çalışıyorlar. Ama bu zorlu süreçlerde gittikçe çeşitlenen ilgi alanları ve bir kavram dünyası oluştuğunu rahatlıkla ifade edebilirim. Kur'an'ı anlama usulünden dünya siyasetine, sanat felsefesinden gündelik hayatın pratiklerine kadar uzanan bir ilgi çeşitliliği var dergilerde. Bu dönemde müthiş bir dirilik ve arayış var.

İSLAMCILIK SON İKİ ASIRDA 'NASIL KURTULURUZ?' SORUSUNA CEVAP ARADI

İslamcılık düşüncesine çıkan dergiler üzerinden baktığımızda Türkiye'nin siyasi gelişimi bu dergilere nasıl yansımış? Hangi dönemde daha güçlüler hangi dönemde sayıları azalıyor?

Hiçbir düşünce salt bir zihni çaba olarak ele alınamaz. Her düşüncenin bir vatanı olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden de kavramları, düşünce akımlarını ve siyasi söylemleri var oldukları tarihi-sosyolojik bağlamdan bağımsız olarak ele alamayız. Bu önerme Türkiye için daha vurgulu olarak dillendirilebilir. Esasen bizim yaklaşık son iki asrımızın fikriyatı, entelektüel mahfillerde “Nasıl Kurtuluruz?” diye ifade edilen “büyük soru”ya verilmiş cevaplar manzumesidir. Dahası, İslamcılık bu soruya verilmiş ana cevaplardan birisinin adıdır zaten. Dergiler ise, bir iddiayı insanlara taşımanın en canlı ve yaygın mecralarından birisini oluşturuyor. Özellikle bilişim teknolojilerinin bugünkü gibi yaygın olmadığı o zamanlarda dergilerin bu işlevi daha iyi anlaşılabilir. Dolayısıyla, Türkiye'nin dahili ve harici tüm meseleleri bu dergilerin gündemlerine, diline ve kavrayış biçimine doğrudan etkide bulunuyor.